

Το τέλος της ασυδοσίας: Πολίτες της Γουατεμάλας οδηγούν στο δικαστήριο Καναδική εταιρεία εξόρυξης

Της Arij Riahi (Μετάφραση: Κρυσταλένια Αμπρέου Τσιτσιρικού.)

Για πρώτη φορά, μια Καναδική εταιρεία εξόρυξης μεταλλευμάτων θα παρουσιαστεί ενώπιον Καναδικού δικαστηρίου για πράξεις που συντελέστηκαν στο εξωτερικό. Η , Inc. θα λογοδοτήσει στη δικαιοσύνη για φόνους, βιασμούς κι επιθέσεις που διαπράχθηκαν ενάντια στους ιθαγενείς της Γουατεμάλα, από άτομα του προσωπικού ασφαλείας της θυγατρικής της Hudbay ονόματι Compañía Guatemalteca de Níquel (CGN). Η δικαστική υπόθεση προχωρά χάρη σε προηγούμενη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου Δικαιοσύνης του Οντάριο που απεφάνθη τον περασμένο Ιούλιο υπέρ των Q'eqchi', οι οποίοι είναι πληθυσμός των Maya που ζει στο Lote Ocho, περιοχή κοντά στην κοινότητα El Estor της Γουατεμάλα.

“Πρόκειται για μια τεράστια νίκη τόσο υπέρ των πελατών μας όσο και υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει”, δήλωσε στον ιστότοπο “The Dominion” ο Cory Wanless, δικηγόρος της νομικής εταιρείας Klippensteins, που εδρεύει στο Τορόντο. “Πριν την απόφαση αυτή, κανένας ισχυρισμός που τέθηκε από άτομα μεμονωμένα που είχαν υποστεί βλάβες από την Καναδική εξόρυξη δεν έφτασε ως τα Καναδικά δικαστήρια. Δεν είχαν καν τη δυνατότητα να διαβιβάσουν στους αρμόδιους τις καταγγελίες τους.

Ο Wanless εκπροσωπεί τους ενάγοντες του πληθυσμού των Q'eqchi', οι οποίοι έκαναν μήνυση στην εταιρεία κατηγορώντας τη για αμέλεια στον τρόπο διαχείρισης του εδάφους κατά τη διεξαγωγή του έργου με τη σημειολογική ονομασία Fenix, στο εκτεθημένο στην ατμόσφαιρα λατομείο νικελίου. Ισχυρίζονται ότι το προσωπικό ασφαλείας – υπό τις εντολές της “συμμορίας” Hudbay – βίασε 11 γυναίκες, πυροβόλησε και σκότωσε έναν ηγέτη των ιθαγενών και άφησε έναν άντρα παράλυτο από το θώρακα και κάτω, έπειτα από βαρύ τραυματισμό από πυροβολισμό. Οι κάτοικοι ασκούν δριμύτατη κριτική ενάντια στις πρακτικές εξόρυξης της εταιρείας.

Ο Grahame Russell της Δράσης για τα Δικαιώματα, ένας Καναδέζικος οργανισμός που εργάζεται κυρίως με τις κοινότητες των αυτόχθονων πληθυσμών στην Κεντρική Αμερική, έχει ασκήσει έργο αλληλεγγύης προς τον πληθυσμό των Q'eqchi' για σχεδόν 10 χρόνια, κι έχει συνεργαστεί στενά στην υπόθεση. “Δυο σημαντικά προδικαστικά ζητήματα έχουν τεθεί μέχρι στιγμής. Το ένα ήταν η δικαιοδοσία της έδρας της εταιρείας (να εκδικάσει την υπόθεση) και το άλλο αφορούσε στο κατά πόσο η Hudbay ήταν δυνατό να βρεθεί υπόλογη – άμεσα ή μέσω της θυγατρικής της, CGN – για τα τεκταινόμενα στη Γουατεμάλα”, είπε ο Russell στο “The Dominion”.

“Κερδίσαμε και στα δύο μέτωπα. Αρχικά, η εταιρεία αποδέχθηκε ότι ο Καναδάς έχει τη δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση. Κι έπειτα, ο δικαστής απεφάνθη υπέρ μας ότι είναι αρμόζον να βρεθεί η εταιρεία υπόλογη για αμέλεια στη διεξαγωγή του εξορυκτικού έργου στη Γουατεμάλα.”

Ο Russell εξήγησε ότι η διαμάχη πηγάζει από τις ανεπίλυτες διενέξεις σχετικά με το τί συνιστά προ – εδαφικές διεκδικήσεις. Τα γεγονότα αυτά έλαβαν χώρα μεταξύ του 2007 και του 2009, στα πλαίσια μιας διένεξης περί γης ανάμεσα στον πληθυσμό των Q'eqchi' και

στην εταιρεία εξόρυξης.

“Το συγκεκριμένο πλαίσιο της επίθεσης, βιασμός (ή και βιασμοί) και φόνος, αφορά στο ότι η εταιρεία εξόρυξης θέλει να εκτοπίσει τον πληθυσμό των Q'eqchi' από τη γη του, ούτως ώστε να εξαγάουν τους ορυκτούς πόρους από το υπέδαφος”, είπε ο Russell. “Έχουν υπάρξει κύματα καταστολής σ' αυτή την περιοχή σχετικά με τις Καναδικές εταιρείες εξόρυξης, αν κάνουμε μια ανδρομή στη δεκαετία του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Αυτή είναι λοιπόν μια ιστορία που επαναλαμβάνεται διαρκώς.”

Η Rachel Small είναι μια περιβαλλοντική ακτιβίστρια που μάχεται για τη δικαιοσύνη και δραστηριοποιείται με κοινότητες που βάλονται από την Καναδέζικη εξορυκτική βιομηχανία. “Οι παραβιάσεις που διενεργήθηκαν από Καναδικές εταιρείες εξόρυξης στην Κεντρική Αμερική είναι μέρος της μακράς και βίαιης ιστορίας του αποικισμού, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα”, είπε στο “The Dominion”.

Η Small, που επισκεύτηκε την κοινότητα των Q'eqchi' στο Lote Ocho το 2010, είπε ότι η υπόθεση της Hudbay είναι ένα τυπικό παράδειγμα περιβαλλοντικής αδικίας. “Ορυκτοί πόροι εξαγονται προς όφελος των Καναδών – και κυρίως προς όφελος των Καναδών μετόχων – εις βάρος των κοινοτήτων των ιθαγενών στη Γουατεμάλα. Είναι ένα κραυγαλέο παράδειγμα ενός από τους τρόπους που ο αποικισμός εκφράζεται σήμερα και του αφάνταστα μεγάλου κόστους που βαραίνει τις κοινότητες που είναι θύματα εκμετάλλευσης της διαδικασίας αυτής.”

Η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Οντάριο, συνεταγμένη από τη Δικαστή Carole Brown, όριζε πως σε πρώτο επίπεδο υπήρχαν αρκετές αποδείξεις για να προχωρήσει η υπόθεση σε δίκη. Η Brown τόνισε πως η Hudbay εδρεύει στο Τορόντο, υπάγεται στους Καναδικούς νόμους κι έχει υπό τον πλήρη έλεγχό της τη θυγατρική της. Η Hudbay αποφάσισε να μην ασκήσει έφεση.

Η απόφαση του δικαστηρίου έλεγε ότι “τα σχετικά υπομνήματα αποκάλυπταν μια επαρκή βάση για να υποδηλωθεί μια σχέση εγγύτητας μεταξύ των εναγόντων (πληθυσμός των Q'eqchi') και των κατηγορουμένων (Hudbay και CGN), συνεπώς δε θα ήταν άδικο ή αθέμιτο να επιβληθεί στους κατηγορουμένους το καθήκον της συνολικής μέριμνας.” Η απόφαση αριθμούσε επίσης μια σειρά παραγόντων που ίσως, σε δίκη, αποδείκνυαν την εγγύτητα μεταξύ της Hudbay και της θυγατρικής της.

Το ζήτημα της εγγύτητας είναι αυτό που έκανε πολλές προσπάθειες Καναδικές εταιρείες να βρεθούν υπόλογες σε Καναδικά δικαστήρια να ναυαγήσουν. Ανέκαθεν οι κατηγορίες αφορούσαν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες όμως συντελούνταν σε άλλες χώρες, κι όχι στον Καναδά. Οι πλειονότητα των εταιρειών εξόρυξης έχουν περίπλοκη εταιρική δομή, με κεντρικά γραφεία σε μια χώρα, μικρότερα γραφεία σε άλλες κι επιχειρήσεις ανά τον παγκόσμιο ιστό, κυρίως δε στο Νότο. Στα δικαστήρια έχουν καταφέρει επανηλειμμένως να θέσουν μια διαχωριστική γραμμή μεταξύ της νομικής ευθύνης που φέρει η μητρική εταιρεία, που ελέγχει τη διοίκηση, και αυτής της θυγατρικής εταιρείας, που επιβλέπει τις εταιρικές δραστηριότητες επί τόπου.

Το Νοέμβρη του 2012 μια ομάδα Κονγκολέζων εξάντλησε κάθε νόμιμο μέσο, με μια ύστατη – αποτυχημένη – προσπάθεια να σύρουν την Anvil Mining (Καναδική εταιρεία εξόρυξης) στα Καναδικά δικαστήρια, για την εμπλοκή της στο μακελειό με θύματα πολίτες της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό. Η εταιρεία παραδέχτηκε σε μια αποστολή του Οργανισμού

Ηνωμένων Εθνών ότι είχε παράσχει μεταφορά, τροφή και καταλύματα στους Κονγκολέζους στρατιώτες που διέπραξαν τη σφαγή. Ωστόσο το Δευτεροβάθμιο Εφετείο του Κεμπέκ απεφάνθη ότι δεν υπήρχε επαρκής σύνδεση μεταξύ των γραφείων της εταιρείας στο Κεμπέκ και των γεγονότων που οδήγησαν στις δολοφονίες εκείνες, κι ως εκ τούτου τα δικαστήρια του Κεμπέκ δεν είχαν δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση. Την περίοδο δε των γεγονότων η έδρα της Anvil βρισκόταν στην Αυστραλία.

Ο Wanless είπε ότι το γεγονός ότι η Hudbay εμπίπτει στον Καναδικό νόμο ίσως εξηγεί γιατί η υπόθεση μπόρεσε να προχωρήσει, ενώ η υπόθεση της Anvil δεν έφτασε ποτέ στα δικαστήρια. “Το ζήτημα στην περίπτωση της Hudbay είναι διαφορετικό γιατί δεν υπήρχε αμφιβολία ότι το Οντάριο είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση. Ήταν ευθύς εξαρχής μια εταιρεία του Οντάριο.”

Από την απόφαση της 22ας Ιουλίου του 2013, η Δράση για τα Δικαιώματα έχει αναφέρει ότι κάποιες γυναίκες του πληθυσμού των Q'eqchi' έλαβαν απειλές για να αποσύρουν τις μηνύσεις. “Αυτό είναι ένα νέο κύμα εκφοβισμού”, είπε ο Russell, ο οποίος μιλά με μέλη της κοινότητας σε εβδομαδιαία βάση. “Στο παρελθόν είχε στοχοποιηθεί η Angelina Choc, σύζυγος του Adolfo Ich, του ανθρώπου που δολοφονήθηκε από το προσωπικό ασφαλείας (όπως αναφέρεται παραπάνω). Τώρα στοχοποιούνται οι γυναίκες, με σκοπό να πολωθεί το κλίμα μεταξύ τους και να διχαστούν.”

Όταν τους ζητήθηκε να σχολιάσουν τις απειλές, τόσο η Small όσο και ο Wanless είπαν ότι πρόκειται για μια ανησυχητική εξέλιξη, αλλά όχι απρόσμενη. Η Small μάλιστα επεσήμανε ότι η γεωγραφική απομόνωση της κοινότητας αμβλύνει έτι περισσότερο την ευπάθειά της.

“Ο συντομότερος τρόπος να φτάσει κανείς στο Lote Ocho απαιτεί οδήγηση, με Jeep ή με παντός εδάφους όχημα, σε ανηφορικούς δρόμους, κι έπειτα ένα οδοιπορικό άνω των δύο ωρών σε βουνό με πυκνή βλάστηση”, εξήγησε. “Η περιορισμένη πρόσβαση στην επικοινωνία με συγγενείς, φίλους και συμμάχους από άλλα μέρη σίγουρα επηρέασε την ικανότητα των κατοίκων του Lote Ocho να απαντήσουν στις απειλές και στις επιθέσεις.”

Παρότι η προδικαστική απόφαση χαιρετίστηκε ως νίκη, η δίκη που ακολουθεί μπορεί να είναι μια διαδικασία που θα διαρκέσει για χρόνια. “Η απόφαση είναι βέβαια ένα σημαντικό επίτευγμα, αλλά αυτό από μόνο του δε θα φέρει ξαφνικά κανονική και πλήρη λογοδοσία από πλευράς της εταιρείας”, είπε ο Russell. “Ήταν ένα βήμα για το οποίο δόθηκε μάχη, και κερδήθηκε, αλλά ο δρόμος που πρέπει να καλυφθεί ακόμη είναι μεγάλος.”

Η Small είπε ότι τα αδικήματα που διαπράχθηκαν σε άλλες χώρες, ενοχοποιούν ολόκληρο το πολιτικό και οικονομικό σύστημα του Καναδά. “Η Καναδική κυβέρνηση ενεργά υποστηρίζει την εξορυκτική βιομηχανία, τόσο οικονομικά – όπως, για παράδειγμα, με επενδύσεις σε συνταξιοδοτικά προγράμματα – όσο και πολιτικά.” Αρίθμησε ένα πλήθος πολιτικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων και των Καναδικών πρεσβειών και του Καναδικού Υπουργείου Εξωτερικών και Διεθνούς Εμπορίου, που διαπραγματεύονται τις συμφωνίες διεθνούς εμπορίου και τις συνεργασίες με μεταλλευτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο Νότο σε παγκόσμια εμβέλεια.

Για τη Small αυτό σημαίνει ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός των Q'eqchi' δε θα λυθούν μέσα σε μια αίθουσα δικαστηρίου. “Έχουμε να κάνουμε με πολύπλοκα συστήματα... που αποσκοπούν στη συγκέντρωση της δύναμης και του πλούτου στα χέρια λίγων, σε βάρος των ιθαγενών πληθυσμών. Θα είναι μεγάλη η μάχη για να ανατρέψουμε

αυτές τις σταθερές. Κι η μάχη θα πρέπει να δοθεί σε παραπάνω από μία ηπείρους και με βάση μια πληθώρα (νομικών) ρυθμίσεων.”

Ο Wanless ήταν επιφυλακτικά αισιόδοξος σχετικά με την απόφαση του δικαστηρίου. “Αυτή η υπόθεση είναι η πρώτη στο είδος της, αλλά είμαι βέβαιος ότι ανάλογες διεκδικήσεις θα υπάρξουν πολλές”, είπε, “Δεν είναι πια εφικτό για τα Καναδικά δικαστήρια να αρνούνται ότι αυτό είναι ένα Καναδικό πρόβλημα που χρήζει μιας Καναδικής λύσης.”

Πηγή: The Dominion.